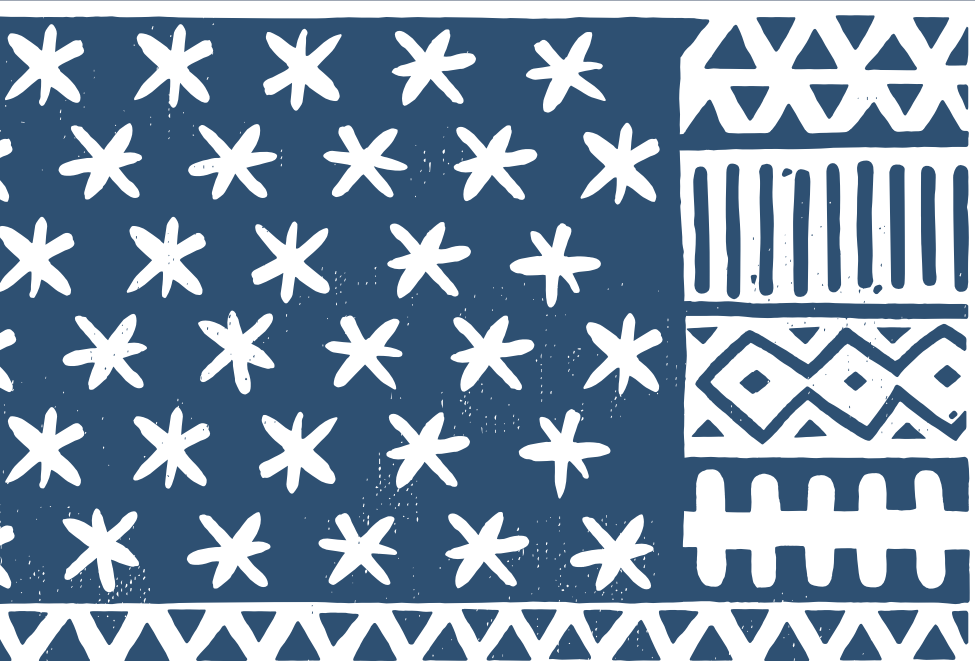

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIEOVÁ

AMERIKÁNA

Chimamanda Ngozi Adichieová
AMERIKÁNA

CHIMAMANDA NGOZI ADICHIEOVÁ

AMERIKÁNA

• BRNO •
• 2017 •

AMERICANAH

Copyright © 2013, Chimamanda Ngozi Adichie

All rights reserved

Translation © Petr Štádler, 2017

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2017 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7577-090-5 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7577-091-2 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7577-092-9 (Formát MobiPocket)

*Tato kniha je pro naši příští generaci, ndi na-abia n' iru.
Patří k ní i Toks, Chisom, Amaka, Chinedum,
Kamsiyonna a Arinze.*

Mému otci, kterému je letos osmdesát let.

A jako vždy Ivarovi.

1. ČÁST

KAPITOLA 1

V létě nebyl Princeton ničím cítit, a třebaže měla Ifemelu ráda i poklidnou svěžest četných stromů, čisté ulice a velkolepé rezidence, obchody s decentně nadsazenými cenami a tichou, neměnnou atmosféru vydobyté elegance, největší zalíbení nacházela právě v absenci pachu — snad proto, že všechna ostatní americká města, která dobře znala, svůj osobitý pach měla. Filadelfii prostupoval zatuchlý odér historie. New Haven páchl zanedbaností. Baltimore čpěl mořskou vodou a Brooklyn odpadky připékajícími se na slunci. Zato Princeton nebyl cítit ničím. Ráda se tu nadechovala zhluboka. Ráda pozorovala místní, jak s okázalou zdvořilostí jezdí ve svých nejnovějších modelech a odstavují je před prodejnou biopotravin na Nassau Street, před suši restauracemi, před cukrárnou s padesáti druhy zmrzliny včetně paprikové či před poštou, jejíž personál se pokaždé nadšeně hrnul uvítat je u vchodu. Ráda měla i kampus, vážnost jeho vědění, gotické budovy a jejich zdi obetkané popínávkami i to, jak se v nočním pološeru vše proměňovalo v přízračný výjev. A ze všeho nejraději měla ten pocit, že si na tomhle místě blahobytné lehkosti a pohodlí může hrát na někoho jiného, někoho speciálně přijatého do váženého amerického klubu, někoho, jejíž zdobí jistota.

Jen nerada se ovšem smířovala s tím, že copánky si musí nechat zaplétat v Trentonu. V Princetону se salon, kde by zaplétali vlasy, dal čekat jen těžko — těch několik místních černochů

a černošek mělo plet' tak světlou a vlasy tak zplihlé, že si u nich copánky nedokázala představit. Ale když v odpolední výhni čekala na nádraží na vlak, přece jí běželo hlavou, jak jen v Prince-tonu takový podnik může chybět. V kabelce se jí roztekla čokoládová tyčinka. Na nástupišti čekalo ještě několik lidí, samí štíhlí běloši v krátkém, tenoučkém oblečení. Muž stojící nejbližší lízal zmrzlinu v kornoutku. Vždycky jí připadalo, že lízání zmrzliny je od dospělých amerických mužů tak trochu bezohlednost, zvlášť když ji lízali na veřejnosti. Do stanice konečně doskřípěl vlak a muž se k ní — s důvěrností, již k sobě pojmají cizí lidé, které spojí nespokojenost s veřejnou službou — obrátil a utrousil: „To je dost.“ Usmála se na něj. Šedivějící vlasy měl komicky sčesané dopředu tak, aby mu zakrývaly lysinu. Určitě pracoval na univerzitě, ale ne v humanitních vědách, jinak by působil ostýchavěji. Možná v nějakém oboru, kde jsou věci pevně dané, například v chemii. Dřív by odpověděla: „Já vím,“ tím zvláštním americkým výrazem, kterým člověk spíše než to, že něco ví, vyjadřuje souhlas, načež by se s ním dala do řeči, jestli z něj náhodou nevypadne něco, co by mohla využít na svém blogu. Když projevila zájem a na něco se zeptala, lidem to lichotilo, a poté co domluvili a ona nic neříkala, povídali dál. Byli navyklí zaplňovat ticho. Pokud se jí zeptali, co dělá ona, neurčitě odpověděla: „Píšu blog o životním stylu,“ protože odpověď „Píšu anonymní blog *Rasovna aneb Různé postřehy neamerické černošky o amerických černoších (dříve známých jako negři)*“ by je vyvedla z míry. Několikrát to ale řekla. Jednou dredatému bělochovi, který seděl vedle ní ve vlaku. Jeho vlasy připomínaly staré spletené provazy a končily blondatými chomáči a na sobě měl potrhanou košili, zjevně nošenou s velkou zbožností, což ji přesvědčilo, že je to zarytý sociální aktivista a že by jí na blog tu a tam určitě dokázal přispět dobrým textem. „Dneska o rase každej v jednom kuse mele, černoši se musejí přestat brát tak vážně, teď se všechno točí kolem tříd, bohatý proti chudějm,“ řekl jí klidným tónem. Použila to jako úvodní větu příspěvku s názvem „Ne všichni bílí Američani s dredy jsou na

tom bledě“. Název blogu prozradila i chlapíkovi z Ohia, který se tísnil vedle ní v letadle. Určitě střední manažer, jak ho odhadla podle neforemného obleku a kontrastního límečku. Chtěl vědět, co Ifemelu myslí tím „blogem o životním stylu“, a když mu odpověděla, čekala, že zareaguje odměřeně nebo rozhovor ukončí nějakou nicneříkající ústupnou replikou typu: „Je přece jen jedna rasa, ta lidská.“ Místo toho ale prohlásil: „Nepíšete někdy o adopcích? V téhle zemi nikdo nestojí o černošské děti, a tím nemyslím míšence, ale skutečně černošské. Nechtějí je ani černošské rodiny.“

Vylíčil jí, že s manželkou černošské děcko adoptovali, a sousedi na ně koukají jako na mučedníky za pochybnou věc. Na blog o něm napsala příspěvek nazvaný „Ne každý bílý střední manažer z Ohia oblečený jako hastroš je takový, jaký si myslíte“; ten měsíc získal nejvyšší počet komentářů. Ještě teď ji napadlo, jestli si ho také přečetl. Doufala, že ano. Často sedávala v kavárnách, na letištích či vlakových nádražích, pozorovala cizí lidi, představovala si jejich životy a přemýšlela, kdo z nich nejspíš četl její blog. Teď už bývalý. Závěrečný příspěvek napsala teprve před několika dny a dosud pod ním narostl sloupeček dvou set sedmdesáti čtyř komentářů. Všichni ti čtenáři, jejichž řady se měsíc co měsíc rozrůstaly a kteří přidávali odkazy a přeposílali články do dalších diskusních skupin, věděli o tolik víc než ona; vždycky ji děsili i těšili zároveň. SapfickyDerrida, jeden z nejčastějších přispěvatelů, napsal: *Trochu mě udivuje, jak moc si to беру osobně. Hodně štěstí při té nespecifikované „životní změně“, ale brzy se prosím do blogosféry vrať. Tím svým nebojácným, dominantním, vtipným a podnětným hlasem vytváříš prostor k upřímným debatám o důležitém tématu.* Ačkoliv se Ifemelu snažila psát svěže a udělat dojem, čtenáři jako SapfickyDerrida, kteří ve svých komentářích sypali z rukávu statistiky a používali slova jako „reifikovat“, ji znervózňovali, takže si postupem času začínala připadat jako sup, který klove do mršin lidských příběhů a hledá, co by se dalo použít. Někdy stály její rasové souvislosti na hliněných nohou, jindy svému textu

sama nevěřila. Čím víc toho napsala, tím víc ztrácela jistotu. Každým příspěvkem seškrabávala další šupinu svého já, až si nakonec připadala nahá a falešná.

Muž s rozlízanou zmrzlinou si ve vagonu sedl vedle ní, a aby zamezila rozhovoru, zabodla pohled do země, na hnědou skvrnu od rozlitého ledového frapučina u nohou, a vydržela to až do Trentonu. Nástupiště se hemžilo černochoy, často tlustými, v krátkém, tenoučkém oblečení. Ještě pořád ji zaráželo, jaký je to rozdíl, když člověk popojede několik minut vlakem. Když se během prvního roku v Americe vypravila za tetičkou Uju do Flatlands — jela nejprve na newarskou Penn Station a tam přestoupila na metro —, praštilo ji do očí, že na manhattanských zastávkách vystupují většinou štíhlí běloši, a jak souprava pokračovala dále do Brooklynu, osazenstvo tloustlo a černalo. Sama o nich ovšem neuvažovala jako o „tlustých“, nýbrž „plnoštíhlých“, protože kamarádka Ginika ji hned upozornila mimo jiné na to, že „tlustý“ se v Americe neříká, protože z toho číší morální odsudek jako ze slov „pitomec“ či „hajzl“, nejde o pouhý popis typu „malý“ nebo „vysoký“. A tak výraz „tlustý“ vyškrtl ze svého slovníku. Loni v zimě se jí však téměř po třinácti letech vrátil, když v supermarketu u pokladny platila obří pytlík tortillových chipsů a chlapík ve frontě za ní zamumlal: „Těmahle hnusama by se tlustý lidi vůbec cpát neměli.“ Překvapeně a trochu dotčeně na něj pohlédla a napadlo ji, že z toho bude perfektní příspěvek na blog — jak tenhle cizí člověk dospěl k názoru, že je tlustá. Chtěla text zveřejnit se štítkem „rasa, gender a proporce“. Jenže když se musela vypořádat s realitou doma v zrcadle, došlo jí, že až moc dlouho nebrala na vědomí, jak je jí najednou oblečení těsné, jak se jí stehna při chůzi třou o sebe, jak jí jisté části těla změkly, zaoblily se a při pohybu se natřásají. Skutečně byla tlustá.

Vyslovila ten výraz pomalu, poválela ho na patře, a přemýšlela o všech ostatních věcech, které se v Americe naučila neříkat nahlas. Skutečně byla tlustá. Ne vnadných tvarů, ne pěkně stavěná — tlustá. Jedině tohle slovo znělo pravdivě. Stejně tak

přehlížela tu tíhu v duši. Jejímu blogu se dařilo, každý měsíc měl tisíce unikátních návštěvníků, dostávala slušné honoráře za přednášky, měla postgraduální stipendium na Princetonu a vztah s Blainem — na poslední přání k narozeninám jí napsal: „Jsi jednoznačně moje životní láska“ —, a přece v duši cítila tíhu. Vnímala ji tam už nějakou dobu — chronickou ranní únavu, dojem jisté bezútěšnosti a neohraničenosti. S tím se pojila jakási neurčitá dychtivost, beztvaré touhy, kratičké fantazijní záblesky jiných životů, které mohla žít... To všechno se s plynoucími měsíci smísilo v bodavý stesk po domově. Pročesávala nigerijské webové stránky, nigerijské profily na Facebooku, nigerijské blogy a každé kliknutí přinášelo další příběh nějakého mladého člověka dekorovaného americkým či britským titulem, který se v poslední době rozhodl vrátit domů, aby tam rozjel investiční společnost, byznys v hudební produkci, módní značku, časopis, fastfoodovou franšizu. Dívala se na ty muže a ženy na fotografiích a cítila tupou bolest, touhu po čemsi ztraceném, jako by jí násilím rozevřeli dlaň a něco jí sebrali. Žili její život. Postupně dospěla k přesvědčení, že má být v Nigérii, že jedině tam může zapustit kořeny, aniž na ni neustále bude doléhat nutkání je zase vyškubnout a seřást hlínu. A pochopitelně tu byl ještě Obinze. Její první láska, první milenec, jediný člověk, před nímž nikdy necítila potřebu se ospravedlňovat. Mezitím se z něj stal manžel a otec a roky nebyli v kontaktu, ale nemohla předstírat, že Obinze v jejím stesku po domově nehraje roli nebo že na něj často nemyslí, že se neprobírá společnou minulostí a nehledá náznaky čehosi, co nedokázala pojmenovat.

Ten neznámý hulvát v supermarketu — který ostatně sám nejspíš zápolil s problémy, vzhledem k tomu, jak byl ztrhaný a svíral rty — měl v úmyslu ji urazit, avšak místo toho ji jeho rýpnutí probudilo.

Začala plánovat a snít, hlásit se na různé pracovní pozice v Lagosu. Blainovi to zprvu neoznámila, jelikož nejdřív hodlala uzavřít princetonské stipendium, ale neřekla mu o tom,

ani když skončilo, protože nejprve chtěla nabýt jistoty. Jenže jak plynuly týdny, uvědomila si, že jistotu nikdy nezíská. A tak se mu s tím, že se vrací domů, nakonec svěříla a dodala: „Musím.“ Věděla, že v jejích slovech rozpozná tón konce.

„Proč?“ zeptal se v šoku z její zprávy téměř automaticky. Seděli u něj v obýváku v New Havenu, obtékal je jemný dzez a denní světlo. Dívala se, jak to toho jejího dobráka vyvedlo z míry, a cítila, jak den nabývá smutného, osudového rázu. Žili spolu tři roky — tři roky vztahu bez zádrhelů, hladkého jako vyžehlené prostěradlo. Poprvé a naposledy se pohádali teprve před několika měsíci, kdy Blainovi ztuhl v očích vyčítavý výraz a odmítl se s ní bavit. Hádku ovšem překonali, hlavně díky Baracku Obamovi — společná víra je znovu stmelila. Během volební noci ji Blaine pevně držel, jako by Obamovo vítězství ve volbách bylo i jejich osobním vítězstvím. Poté ji s usazenou tváří políbil. A teď mu tady říkala, že je konec. „Proč?“ zeptal se. Jeho přednášky byly plné složitých myšlenkových pochodů a drobných nuancí, a přesto po ní teď požadoval jediný důvod, ptal se po *příčině*. K žádnému prozření u ní ale nedošlo a konkrétní příčina neexistovala, prostě se v ní navrstvila nespokojenost a utvořila masu, která ji poháněla. Tohle mu neprozradila, protože vědomí, že se tak cítí už nějakou dobu — že vztah s ním je jako žít si spokojeně doma, ale neustále vysedávat u okna a vyhlížet ven —, by ho ranilo.

„Vem si i tu kytku,“ řekl jí poslední den, kdy ho viděla, zatímco si balila oblečení, které u něj měla. Stál v kuchyni se svěšenými rameny a vypadal zničeně. Byla to jeho pokojová rostlina, tři bambusové stonky, z nichž jako příslib vyrůstaly zelené listy, a když si ji vzala, náhle ji probodla zdrcující samota a dolehla na ni na dlouhé týdny. Někdy ji pořád ještě pociťovala. Jak se člověku mohlo stýskat po čemsi, co už nechtěl? Blaine potřeboval něco, co mu nedokázala dát, ona potřebovala něco, co nedokázal dát on jí, a ji z toho — co by bývalo mohlo být, a co už bylo passé — svíral zármutek.

A tak se teď, v den naplněný letní hojností, ocitla na nástupišti v Trentonu a chystala se nechat si na cestu domů zaplést vlasy. Po kůži se jí převalovalo lepkavé horko. Na peronu spatřila jedince třikrát rozměrnější než ona a na jednoho z nich, ženu ve velmi krátké sukni, obdivně pohlédla. Ukazovat v minisukni štíhlé nohy, na tom Ifemelu nepřípadalo nic zvláštního — předvádět nohy, které svět obdivuje, je koneckonců snadné a neplyne z toho žádné riziko —, ale čin tlusté ženy v sobě nesl tiché přesvědčení, které člověk s nikým nesdílí, pocit oprávněnosti, kterou ostatní nevnímají. S jejím rozhodnutím vrátit se to bylo podobné — kdykoliv ji trápily pochyby, učinila své nejistotě přítrž tak, že si představila, jak statečně, téměř hrdinsky, stojí sama proti všem. Tlustá žena spoluorganizovala skupinku teenagerů. Vypadali na šestnáct či sedmnáct let a jejich žlutá trička vpředu i vzadu inzerovala jakýsi letní program. Shlukli se kolem ní, smáli se a bavili se. Ifemelu připomínali bratrance Dikea. Jeden z chlapců, tmavý a vysoký, štíhlé, svalnaté postavy sportovce, vypadal úplně jako on. Ne že by Dike někdy nosil boty, které vypadaly jako espadrilky. Říkal jim „šouračky“. Tenhle výraz byl novinka, poprvé ho použil před několika dny, když jí líčil, jak šel s tetičkou Uju nakupovat. „Máma mi chtěla koupit šílený boty. Ty přece chápeš, sestřenko, že nemůžu nosit šouračky!“

Před nádražím si Ifemelu stoupla do fronty na taxík. Doufala, že řidič nebude Nigerijec, protože v tom případě by stačilo, aby uslyšel její přízvuk, a buď by měl horečnou potřebu jí sdělit, že má magisterský titul, že taxikářením si jen přivydělává a jeho dcera je premiantka na Rutgersově univerzitě, nebo by jen nabručeně mlčel, vrátil by jí drobné a její poděkování by přešel bez povšimnutí, a celou dobu by se dotčeně litoval, že tahle krajanka, ještě k tomu taková dívenka, možná zdravotní sestra, účetní, nebo dokonce doktorka, se na něj dívá spatra. Všichni nigerijští taxikáři v Americe chovali přesvědčení, že ve skutečnosti taxikáři nejsou. Přišla na ni řada. Vyfasovala černocha ve středních letech. Otevřela dveře a mrkla na zadní

stranu sedadla řidiče. *Mervin Smith*. O nigerijské jméno nešlo, ale úplnou jistotu člověk neměl nikdy. Nigerijci si tu brali nej-různější jména. Sama byla kdysi někdo jiný.

Když pozdravil, ulevilo se jí, protože okamžitě poznala ka-ribský přízvuk.

Odpověděla mu a uvedla adresu afrického salonu Mariama. Tenhle ještě nezkoušela — chodila jinam, ale tam teď měli zavřeno, protože majitelka se zrovna vdávala doma v Pobřeží slonoviny —, věděla však, že bude vypadat jako všechny afric-ké salony, které znala. Všechny se nacházely v části města, kde bylo plno graffiti a vlhkých budov, ale žádní běloši, a zdobily je zářivé vývěsní štíty s názvy typu Africký salon Aisha a Fatima. Měly radiátory, které se v zimě příliš rozpalovaly, a klimatizaci, která v létě nechladila, a pracovalo v nich plno frankofonních pletaček ze západní Afriky, z nichž jedné vždy salon patřil; ta mluvila nejlépe anglicky, zvedala telefony a ostatní ji poslouchaly. Často měla některá na zádech v kusu látky přivázané dítě, případně na přehozu rozloženém přes ošoupanou pohovku spalo batole. Tu a tam se zastavilo nějaké starší děčko. Nahlas a překotně se tu hovořilo francouzsky, wolofsky či malinke. Když ženy se zákazníci mluvily anglicky, znělo to lámaně, kuriózně, jako by si angličtinu předtím, než si osvojily americkou slangovost, nestihly pořádně zažít. Slova jim vycházela z úst nedokončená. Ve Filadelfii kdysi Ifemelu od jedné guinejské pletačky slyšela: „Šišáma takýho steka.“ Musela si to nechat ještě mnohokrát zopakovat, teprve pak pochopila, co žena říká: „Jéžiš, já měla takovýho vzteka.“

Mervin Smith byl hovorný pohodář. Jel a vykládal, jaké je hrozné horko a jak budou určitě preventivně vypínat proud.

„Starý lidi v takovejchhle vedrech umíraj. Když nemaj klimatzaci, musej do obchoďáku, kde si ji můžou dopřát zdarma. Jenže občas je tam nemá kdo vzít. O starý lidi musíme pečovat,“ mudroval. Ifemelu mlčela, to ale jeho bodrostí nijak neotřásl.

„A jsme tu!“ oznámil, když zaparkoval před omšelým blokem. Salon se nacházel uprostřed, mezi čínskou restaurací Radost

a štěstí a večerkou, kde se prodávaly losy a sázenky. Uvnitř salonu visela ve vzduchu zanedbanost a ze stěn, polepených velkými plakáty různých stylů copánků a letáčky s nápisem RYCHLÉ VRÁCENÍ DANĚ, se odlupovala barva. Na vlasech usazených zákaznic tu pracovaly tři ženy, všechny v tričku a šortkách po kolena. V televizi, namontované na stěně v koutě a puštěné trochu moc nahlas, běžel nigerijský film, v němž jakýsi chlap zrovna mlátil schoulenou ječící manželku, což v mizerné zvukové kvalitě ještě víc dráždilo nervy.

„Dobrý den!“ pozdravila Ifemelu.

Podívaly se po ní všechny, ale odpověděla jen jediná, určitě Mariama, po níž se salon jmenoval: „Dobrý den. Vítejte.“

„Chtěla bych si nechat udělat copánky.“

„Jaký si přejete?“

Ifemelu odvětila, že by chtěla středně široké afrotwisty, a zeptala se, kolik to bude stát.

„Dvě stovky,“ odpověděla Mariama.

„Minulý měsíc jsem platila sto šedesát.“ Naposledy si vlasy nechávala zaplétat před třemi měsíci.

Mariama chvíli nic neříkala a soustředila se na vlasy, které právě pletla.

„Takže sto šedesát?“ zeptala se Ifemelu.

Mariama pokrčila rameny a usmála se. „Dobře, ale musíte přijít zas. Posadte se. Počkejte na Aishu. Brzo bude hotová.“ Mariama ukázala na nejmenší pletačku, která měla nějakou kožní nemoc — paže a krk jí pokrývaly znepokojivé spirálové fleky narůžověle smetanového odstínu, které vypadaly nakažlivě.

„Zdravím, Aisho,“ oslovila ji Ifemelu.

Aisha vrhla na Ifemelu letmý pohled a jen nepatrně kývla. Ve tváři měla prázdný, téměř zlověstný výraz. Bylo na ní cosi zvláštního.

Ifemelu se posadila nedaleko dveří. Větrák na otlučeném stole běžel na vysoké otáčky, ale na dusno v místnosti nestačil. Vedle větráku ležely hřebeny, balení umělých vlasů a příčesků,

časopisy, v nichž se vzdouvaly volné listy, hromádky pestrobarevných DVD. V jednom koutě, vedle automatu na bonbony a rezavého fénu, který sto let nikdo nepoužil, stál opřený smeták. Na obrazovce otec bil dvě děti — topornými údery jim fackoval vzduch nad hlavou.

„Ne! Zlej táta! Zlej chlap!“ vyjekla druhá pletačka, lepila se pohledem na obrazovku a při každé ráně sebou trhla.

„Z Nigérie?“ zeptala se Mariama.

„Ano,“ přisvědčila Ifemelu. „Odkud jste vy?“

„Já se sestrou Halimou jsme z Mali. Aisha je ze Senegalu,“ vysvětlila Mariama.

Aisha zrak nezvedla, ale Halima se na Ifemelu usmála. Z vřelé vědovcnosti jejího úsměvu vyzařoval pozdrav krajance z Afriky. Na Američanku by se stejným způsobem neusmála. Výrazně šilhala, zorničky jí ujížděly do opačných směrů, což Ifemelu vyvedlo z rovnováhy — nevěděla jistě, kterým okem se na ni Halima dívá.

Ifemelu se ovála časopisem. „Hrozné horko,“ zabědovala. Od těchhle žen se alespoň nemusela bát údivu: „Vám je horko? Vždyť jste z Afriky!“

„Tahle vlna veder je děsná. Včera se nám bohužel rozbila klimatizace, pardon,“ omlouvala se Mariama.

Ifemelu věděla, že se jim klimatizace nerozbila včera, že je rozbitá mnohem déle, možná celou dobu. I tak ale přikývla a poznamenala, že se možná porouchala z toho, jak jela věčně na plné obrátky. Zazvonil telefon. Mariama zvedla sluchátko a po chvilce prohlásila: „Přijďte rovnou.“ Přesně kvůli těmhle slovům se Ifemelu v afrických salonech přestala objednávat. Přijďte rovnou, řekli pokaždé, a když člověk dorazil, zjistil, že před ním ještě dvě zákaznice čekají na mikrocopánky, a majitelka vás stejně ujistila: „Moment, za chvíli přijde vypomoct sestra.“ Telefon se znovu rozdrnčel a Mariama do něj spustila tentokrát francouzsky. Její hlas postupně přerostl v křik a musela přestat zaplétat, aby u hovoru mohla gestikulovat. Potom z kapsy vytáhla žlutý formulář Western Union,

rozložila ho a začala z něj diktovat čísla. „*Trois! Cinq! Non, non, cinq!*“

Žena, již zaplétala vlasy do drobných francouzských copánků, které musely tahat, se na ni obořila: „Dělejte! Nebudu tu tvrdnout celej den!“

„Pardon, pardon,“ kála se Mariama, ale než se znovu pustila do zaplétání, cifry ještě do telefonu sevřeného mezi ramenem a uchem zopakovala.

Ifemelu si otevřela knížku, *Třtinu* od Jeana Toomera, a proletěla několik stránek. Už nějakou dobu měla v plánu si ji přečíst a říkala si, že ji asi bude bavit — Blainovi se totiž nelíbila. Označil ji za „cenný počin“. Řekl to tím jemně shovívavým tónem, kterým mluvil, když probírali romány, jako by si byl jistý, že Ifemelu časem přijde k rozumu a uzná, že romány, které má rád Blaine — romány od mladých či relativně mladých autorů napěchované *věcmi*, fascinující, ohromující almanachy značek, hudby, komiksů a ikon, kde není místo na emoce, plné vět, které si jedna jak druhá stylově uvědomují vlastní stylovost —, jsou kvalitnější. Řadu jich přečetla, protože jí je doporučil, ale připomínaly jí cukrovou vatu, která se tak snadno rozplyne na jazyku a nezůstane po ní ani stopa.

Ifemelu román zavřela. Bylo příliš horko, nemohla se soustředit. Snědla kousek rozteklé čokolády, poslala esemesku Dikeovi, ať jí zavolá, až mu skončí basketbalový trénink, a znovu se ovála. Přečetla si nápisy na protější stěně — DODATEČNÉ ÚPRAVY COPÁNKŮ MAXIMÁLNĚ DO TÝDNE, ŠEKY NEPŘIJÍMÁME, PENÍZE NEVRACÍME —, ale pečlivě se vyhýbala pohledům do koutů, protože věděla, že by tam spatřila plesnívé zmuchlané noviny nacpané pod potrubím, špínu a dávno shnilé věci.

Když Aisha skončila, zeptala se, jakou si Ifemelu přeje barvu přičesku.

„Čtyřku.“

„Čtyřka ne,“ odvětila okamžitě Aisha.

„Tu ale používám.“

„Čtyřka taková špinavá. Nechcete jednička?“

„Jednička je moc černá, vypadá uměle,“ namítla Ifemelu a uvolnila si šátek. „Občas používám i dvojku, ale nejbližší mojí přirozené barvě je čtyřka.“

Aisha povýšeně pokrčila rameny, jako by chtěla naznačit, že když nemá zákaznice dobrý vkus, její problém to není. Sáhla do skříně, vytáhla dvě balení příčesků a zkontrolovala, jestli jsou stejné barvy.

Dotkla se Ifemeliných vlasů. „Proč nechcete se relaxér?“

„Mně se moje vlasy líbí tak, jak je pámbu stvořil.“

„Ale jak češete? Vždyť to nejde,“ divila se Aisha.

Ifemelu si přinesla vlastní hřeben a teď se pustila do česání. Postupovala jemně, a když skončila, husté, měkké vlasy, kroucené do drobounkých kudrlinek, jí lemovaly hlavu jako svatozář. „Pokud je pořádně navlhčíte, tak těžké to není,“ odvětila. Nasadila mámvivý tón misionářky, který používala vždy, když se jiné ženy černé pleti snažila přesvědčit o kladech přírodních vlasů. Aisha zachrčela — zjevně nechápala, proč si někdo raději protrpí česání přírodních vlasů, když je může prostě narovnat relaxérem. Oddělila si část Ifemeliných vlasů, z hromádky na stole vyškubla proužek umělých a začala zručně kroutit.

„To tahá,“ ozvala se Ifemelu. „Neutahujte tolik.“ Jenže Aisha dál kroutila až do konce, a Ifemelu usoudila, že jí možná nerozuměla, a tak se problematického copánku dotkla a upozornila: „Tahá, tahá.“

Aisha jí ruku odstrčila. „Ne. Ne. Nešahat. Takhle dobrý.“

„Tahá to!“ zopakovala Ifemelu. „Povolte ho, buďte tak laskavá.“

Přihlížející Mariama spustila přívál francouzských slov. Aisha copánek povolila.

„Promiňte,“ omlouvala se Mariama. „Občas něčemu nerozumím.“

Ifemelu ovšem vyčetla Aishe v obličeji, že rozuměla až moc dobře. Byla to prostě nefalšovaná ženská z trhu, a finesy americké úslužnosti vůči zákazníkům šly mimo ni. Ifemelu si ji

představila, jak pracuje někde na trhu v Dakaru, jako pletačky v Lagosu si po vysmrkání utírá ruce do šatů, škubá zákaznici hlavou, aby si ji lépe nastavila, stěhuje si, jak má zákaznice vlasy husté, tvrdé či krátké, pokřikuje na kolemjdoucí ženy a celou dobu moc hlasitě rozpráví a moc utahuje.

Aisha mrkla na televizi a zeptala se: „Znáte?“

„Prosím?“

Aisha otázku zopakovala a ukázala na herečku na obrazovce.

„Ne,“ odpověděla Ifemelu.

„Jste přece Nigerijka.“

„Ano, ale neznám ji.“

Aisha pokynula směrem k hromádce DVD na stole. „Dřív samý vůdů. Hrůza. Teďka Nigérie je moc dobrý filmy. Takovej barák!“

Ifemelu neměla o nollywoodských filmech, jejich přepjaté teatrálnosti a nepravděpodobných zápletkách valné mínění, ale souhlasně přikývla, protože slyšet v jedné větě „Nigérie“ a „dobrý“ byl luxus — i z úst téhle zvláštní Senegalky —, a rozhodla se to vnímat jako předzvěst svého návratu domů.

Všichni, komu oznámila, že se stěhuje nazpátek, vypadali překvapeně a čekali nějaké vysvětlení, a když řekla, že se jí prostě chce domů, na čele jim vyskočily rozpačité vrásky.

„Zavíráš blog a prodáváš byt, aby ses vrátila do Lagosu a pracovala pro časopis, který ani tak dobře neplatí,“ shrnula tetička Uju a pak to zopakovala, jako by chtěla, aby si Ifemelu uvědomila, jakou hloupost se chystá učinit. Jedině z reakce Ranyinudo, dávné kamarádky v Lagosu, měla dojem, že dělá normální věc. „Do Lagosu se teď z Ameriky vrací kdekdo, tak se k nim koukej přidat. Člověk je každý den vídá, jak s sebou vláčí láhev s vodou, jako by měli leknout, když se co minutu nenapijou,“ líčila Ranyinudo. Ifemelu s ní celé ty roky zůstala ve styku. Zprvu jí tu a tam napsala dopis, ale s tím, jak se otevíraly internetové kavárny, šířily se mobilní telefony a pomalu vzkvétal Facebook, začaly komunikovat častěji. To Ranyinudo jí před lety oznámila, že se Obinze žení: „Stal se z něj pracháč.

Vidiš, o co jsi přišla?“ Ifemelu předstírala, že ji ta zpráva nijak nezasáhla. S Obinzem koneckonců přerušila kontakt a uteklo tolik času, navíc čerstvě začala chodit s Blainem a spokojeně vplula do života ve dvou. Jenže když zavěsila, nemohla na Obinzeho přestat myslet. Představa, jak se Obinze žení, v ní zanechávala jakýsi smutek, vybledlý smutek. Ale řekla si, že mu to přeje, a aby to sama sobě dokázala, rozhodla se, že mu napíše. Nevěděla jistě, jestli Obinze ještě používá starou adresu, a když e-mail posílala, tak trochu čekala, že neodpoví. Ale odpověděl. Podruhé už mu nenapsala, protože si mezitím připustila, že v ní ještě jakýsi plamínek plane. Nejlépe bylo dát od toho ruce pryč. Loni v prosinci, poté co jí Ranyinudo přiznala, že ho potkala v nákupním středisku s dcerkou (Ifemelu si ten nový, roztahaný moderní obchodák v Lagosu pořád nedokázala představit; když se o to pokusila, v duchu se jí vyjevil jen ten starý, přečpaný, který pamatovala) — „Vypadal hrozně *nažehleně* a má tak milou dcerku,“ líčila Ranyinudo —, ucítila Ifemelu ze všech těch změn, které v jejím životě proběhly, trýznivé bodnutí.

„Teďka Nigérie je moc dobrý filmy,“ zopakovala Aisha.

„Ano,“ přisvědčila nadšeně Ifemelu. Tohle teď dělala — vyhlížela znamení. Nigerijské filmy jsou fajn, takže fajn bude i její návrat domů.

„Vy budete Jorubka,“ odhadovala Aisha.

„Ne, Igbo.“

„Vy jste Igbo?“ Aishe se ve tváři poprvé objevil úsměv, kterým odhalila nejen drobné zuby, ale v neméně míře i tmavé dásně. „Já myslela jsem, že Jorubka — jste tmavá, Igbové světlí. Mí dva mužský taky Igbové. Moc fajn. Igbové umí o ženský starat.“

Aisha teď téměř šeptala a v hlase jí zarezonoval sexuální podtón. Barevné skvrny na pažích a na krku se jí v zrcadle proměnily v děsivé boláky. Ifemelu si představila, jak některé z nich pukají a vytéká z nich hnis, jiné se odlupují. Odvrátila zrak.

„Igbové umí o ženský starat,“ zopakovala Aisha. „Chci vdávat. Milujou mě, ale rodina chtějí Igbošku. Igbové prej berou jenom Igbošky.“

Ifemelu potlačila nutkání se zasmát. „Vy si chcete vzít oba?“ „Ne.“ Aisha učinila netrpělivé gesto. „Jeden. Ale je fakt? Igbové berou jenom Igbošky a naopak?“

„Igbové si berou různé lidi. Manžel můj sestřenice je Joruba. Strýcova žena je ze Skotska.“

Aisha na chvíli přestala kroutit a zahleděla se na Ifemelu v zrcadle, jako by se rozhodovala, zda jí má věřit.

„Sestra říká, že Igbové berou jenom Igbošky,“ namítla.

„Jak to vaše sestra ví?“

„Zná v Africe hodně Igbové. Prodává látky.“

„Kde?“

„V Africe.“

„Kde přesně? V Senegalů?“

„Benin.“

„Proč místo konkrétní země říkáte jen ‚Afrika‘?“ zajímalo Ifemelu.

Aisha mlaskla. „Vy neznáte Amerika. Řeknete ‚Senegal‘ a Američani: ‚Kde to je?‘ Kamarádka z Burkina Faso, ptali jí: ‚To je v Latinský Americe?‘“ Aisha se s potutelným úsměvem ve tváři znovu pustila do kroucení. Nakonec se, jako by Ifemelu nemohla vůbec rozumět, jak to tady chodí, zeptala: „Jak dlouho vy v Americe?“

Ifemelu dospěla k závěru, že jí Aisha není ani trochu sympatická. Chtěla rozhovor utnout, aby během těch šesti hodin, co bude zaplétání trvat, zaznělo jen to, co zaznít musí, a tak předstírala, že neslyšela, a místo toho vytáhla telefon. Dike jí na esemesku pořád ještě neodpověděl. Vždy reagoval během několika minut, ale možná měl ještě trénink nebo s kamarády sledoval nějaké praštěné video na YouTube. Zavolala mu a zvýšeným hlasem mu nechala sáhodlouhý vzkaz — mluvila o jeho tréninku, ptala se ho, jestli je v Massachusetts stejně horko a jestli ještě platí, že jde s Paige dneska do kina. Ve chvilkové lehkovážnosti napsala e-mail Obinzemu, a aniž si povolila ho po sobě přechíst, odeslala ho. Oznámila mu, že se stěhuje zpět do Nigérie, a třebaže už tam na ni čekalo pracovní místo,

třebaže už její auto mířilo lodí do Lagosu, náhle vůbec poprvé pocítila, že je to skutečně tak. *Nedávno jsem se rozhodla přestěhovat zpět do Nigérie.*

Aisha se nenechala odradit. Jakmile Ifemelu zvedla zrak od telefonu, znovu se zeptala: „Jak dlouho vy v Americe?“

Ifemelu si dala na čas a telefon vracela do kabelky pomalu. Stejnou otázku jí položili už před lety na svatbě jedné z kamarádek tetičky Uju. Tenkrát odpověděla, že dva roky, což byla pravda, ale úsměšek ve tváři toho Nigerijce ji naučil, že aby ji Nigerijci v Americe, Afričané v Americe a vůbec přistěhovalci v Americe brali vážně, potřebuje těch let víc. Už když tady pobývala pouhého tři a půl roku, začala říkat šest. Po pěti letech říkala osm. Teď už to dělalo třináct let, a lhát se zdálo zbytečné, přesto si však přidávala.

„Patnáct let,“ odpověděla.

„Patnáct? Dlouho.“ Aishe se do očí vkradl nový výraz respektu. „Tady v Trenton?“

„V Princetonu.“

„Princeton.“ Aisha se odmlčela. „Studentka?“

„Právě jsem dokončila stipendium,“ prohlásila s vědomím, že Aisha netuší, co takové stipendium znamená, a v té vzácné chvíli, kdy Aisha vypadala zaskočeně, pocítila Ifemelu jakési zvrácené potěšení. Ano, Princeton. Ano, město, které si Aisha mohla jen představovat, kde zásadně nevyvěšují nápisy RYCHLÉ VRÁCENÍ DANĚ — lidé v Princetonu rychle vracet daně nepotřebují.

„Ale odlétám zpátky do Nigérie,“ dodala Ifemelu, a vzápětí toho zalitovala. „Příští týden.“

„Na návštěva.“

„Ne. Stěhuju se zpátky. Budu v Nigérii žít.“

„Proč?“

„Jak to myslíte, proč? Proč ne?“

„Radši tam posílat peníze. Nebo váš otec velký zvíře? Máte konexe?“

„Našla jsem tam práci,“ vysvětlila.

„Jste patnáct let v Amerika a teď vracíte kvůli práci?“ uculila se Aisha. „To tam klidně zůstanete?“

Aisha upomněla Ifemelu na to, co jí řekla tetička Uju, když si konečně připustila, že to neteř s návratem myslí vážně: *Zvládneš to?* Ten náznak, že ji Amerika nějak nezvratně změnila, se jí zaryl pod kůži jako trn. Že by to v Nigérii „zvládla“, si podle všeho nemysleli ani její rodiče. „Aspoň už máš americké občanství, takže se do Ameriky můžeš kdykoliv vrátit,“ prohlásil její otec. Oba se plni naděje ptali, jestli s ní přijede i Blaine. Sledovala s pobavením, jak často se teď na Blaina vyptávají, když si předtím na pomyšlení, že chodí s americkým černochem, museli notnou dobu zvykat. Představovala si, že tiše spřádají plány, jak se Ifemelu bude vdávat — matka že promýšlí barvy a dodavatele občerstvení, otec že zvažuje, jakého významného přítele by mohl poprosit o finanční podporu. K tomu, aby jim Ifemelu uchovala naději — která jim stačila ke štěstí —, bylo třeba velice málo, a tak jim ji nechtěla kazit. Proto otci namluvila: „Rozhodli jsme se, že se nejdřív vrátím sama a Blaine přijede za pár týdnů.“

„Vynikající,“ zhodnotil to otec a Ifemelu už nic neřekla, protože nejlepší bylo nechat věci ve vynikajícím stavu.

Aisha ji trochu moc zatahala. „Patnáct let v Amerika, to je dost dlouho,“ konstatovala, jako by nad tím celou dobu přemýšlela. „Máte mužskýho? Jste vdaná?“

„Do Nigérie se vracím i za svým přítelem,“ překvapila Ifemelu sebe samu. *Za svým přítelem*. Lhát cizím lidem, vytvářet si před nimi verze vlastního života, jak si jej člověk maloval, bylo tak snadné.

„Aha! To pak jo!“ zaradovala se Aisha — konečně jí Ifemelu uvedla nějaký srozumitelný důvod, proč se chce vrátit. „Budete vdávat?“

„Možná. Uvidíme.“

„Aha!“ Aisha přestala zaplétat a upřeně, strnule se na ni zadívala v zrcadle. Ifemelu na chvíli dostala strach, že má pletačka jasnovidcké schopnosti, a její lež prokoukne.

„Chci vás předvíst svý mužský. Zavolám jich. Přijdou a vy kouknete. Nejdřív Chijioke. Chijioke taxikář. Pak Emeka. Emeka sekuriťák. Budete uvidět.“

„Kvůli mně jim volat nemusíte.“

„Kdepak, zavolám. Vy jich řeknete, že Igbo může se vzít i Ne-igboška. Vám budou poslouchat.“

„Ne, vážně. To nemůžu.“

Aisha mluvila dál, jako by ji neslyšela. „Vy řeknete. Vám budou poslouchat. Jste jejich igboská sestra. Může vzít se i Ne-igboška. Chci vdávat.“

Ifemelu na Aishu pohlédla. Jakkoliv se to zdálo nepravděpodobné, tahle drobná Senegalka s nevýrazným obličejem a flekatou kůží chodila se dvěma Igby naráz a teď trvala na tom, že se s nimi Ifemelu musí seznámit a zkusit je přesvědčit, aby si Aishu vzali. Býval by z toho dobrý příspěvek na blog: „Neobyčejný případ neamerické černošky aneb Jak může člověk pod tlakem imigrantského života začít blbnout“.

KAPITOLA 2

Obinze její e-mail poprvé uviděl na zadním sedadle svého range roveru v nehybném lagoském provozu. Sako mu viselo přes přední sedadlo, na jedno okénko se mu zvenčí lepilo zrzavé žebrající dítě, na druhé pouliční prodavač tiskl barevná CD, ve ztlumeném rádiu vysílali zprávy v nigerijském pidžinu a všechno kolem se halilo do šedého přítmí blížícího se deště. Obinze ztuhl a zadíval se na svůj blackberry. Nejdřív zprávu jen proletěl a bezděčně zatoužil po tom, aby byla delší. *Strůpku, kedu? Doufám, že se Ti daří v práci i v osobním životě. Ranyinudo říkala, že Tě tuhle potkala a že máš děcko! Pyšný táta. Blahopřeju. Nedávno jsem se rozhodla odstěhovat zpátky do Nigérie. Za týden bych měla dorazit do Lagosu. Budu moc ráda, když zůstaneme v kontaktu. Měj se fajn, Ifemelu.*

Přečetl si e-mail ještě jednou pomalu a pocítil nutkání přejet si rukou po něčem hladkém — po kalhotách, po oholené hlavě. Oslovila ho „Strůpku“. V posledním e-mailu, který poslala těsně předtím, než se oženil, ho titulovala „Obinze“, omluvila se, že se na dlouhé roky odmlčela, zvesela mu popřála, ať je šťastný, a zmínila se o americkém černochovi, se kterým žije. Laskavý e-mail. Obinze ho nesl značně nelibě. Dokonce si toho amerického černocha vygoogloval — proč by ostatně uváděla jeho celé jméno, kdyby nechtěla, aby si ho vygoogloval? Přednášel na Yale. Představa, že Ifemelu žije s chlápkem, který na svém blogu mluví o přátelích jako o „páscích“, doháněla

Obinzeho k zuřivosti, ale poslední kapkou pro něj byla fotografie zachycující tohohle amerického černocha v uměle ošoupaných džínách a brýlích s černými obroučkami. Švihácký intelektuál, čpělo ze snímku. To proto jí odpověděl chladně. *Díky za přání, v životě jsem nebyl šťastnější,* napsal. Doufal, že Ifemelu zareaguje nějak posměšně — první e-mail neobsahoval nic ani vzdáleně kousavého, což se jí vůbec nepodobalo —, ale už neodepsala, a když jí po líbáncích v Maroku poslal další e-mail, že by rád zůstal v kontaktu a že by si občas mohli dát vědět, neodpověděla.

Provoz se dal do pohybu. Drobně pršelo. Žebrající kluk běžel dál vedle auta, už s teatrálnějším výrazem v laních očích a horečnými posunky — znovu a znovu si přikládal ruku se sevřenými prsty k ústům. Obinze stáhl okénko a vystrčil ruku se stonairovou bankovkou. Ve zpětném zrcátku ho se zasmušilým nesouhlasem pozoroval jeho řidič Gabriel.

„Bůh vám žehnej, *oga!*“ zahalekal kluk.

„Nedávejte těm žebrákům peníze, pane,“ ozval se Gabriel. „Jsou všichni bohatí. Žebráním si vydělávají velké peníze. Slyšel jsem o jednom, co si v Ikeje postavil barák se šesti byty!“

„A co že místo šoférování radši nežebraáte, Gabrieli?“ zeptal se Obinze a trochu moc srdečně se zasmál. Rád by se Gabrielovi svěřil, že právě dostal e-mail od své bývalé lásky z univerzity, vlastně z univerzity i střední školy. Jednou, to si poprvé nechala sundat podprsenku — ležela na zádech a tlumeně vzdychala, ruka s roztaženými prsty jí spočívala na jeho hlavě —, prohlásila: „Oči jsem sice měla otevřené, ale strop jsem neviděla. To se mi ještě nikdy nestalo.“ Jiné dívky by předstíraly, že na sebe nikdy žádného kluka nenechaly sáhnout, ona ale ne, nikdy. Měla v sobě jakousi svěží upřímnost. Tomu, co spolu dělali, když měl matku pryč, těm vřelým pletkám a propletencům, kdy leželi na jeho posteli jen ve spodním prádle a dotýkali se, líbali se, sáli jeden druhého a v nápodobě skutečného aktu vlnili boky, začala říkat *strop*. *Toužím po stropu*, napsala mu jednou zezadu na sešit na zeměpis. Ještě dlouho poté na ten sešit nedokázal

pohlédnout bez narůstajícího rozechvění, bez pocitu tajného vzrušení. Když na univerzitě konečně přestali napodobovat, začala mu — laškovně, vyzývavě — říkat „Strůpku“. Pokud se ovšem pohádali nebo ji přepadla mrzutost, říkala mu „Obinze“. „Zed“, jak mu přezdívali kamarádi, nikdy nepoužívala. Jednoho ospalého dne po zkouškách v prvním semestru si přisedla ke skupince přátel okolo špinavého umělohmotného stolku v lokálu u kampusu a kamarád Okwudiba se jí zeptal: „Proč mu vlastně říkáš ‚Strůpku‘?“ Napila se z láhve nealkoholického piva, polkla, pohlédla na Obinzeho a prohlásila: „Protože vyrostl až do stropu, nevidíte?“ Záměrně to pronesla pomalu a rty se jí poroztáhly do úsměvu, čímž jim jasně naznačila, že to není ten pravý důvod. Vysoký navíc vůbec nebyl. Kopla ho pod stolem a Obinze jí kopnutí opětoval. Sledoval, jak se jeho kamarádi smějí. Všichni se jí tak trochu báli a zároveň ji tak trochu milovali. Jestlipak viděla strop, když se jí dotýkal ten americký černoch? Používala výraz „strop“ i s jinými muži? Náhlé pomýšlení, že možná ano, ho vyvedlo z rovnováhy. Zazvonil mu telefon a Obinze si na chvíli popleteně myslel, že mu z Ameriky volá Ifemelu.

„Zlato, *kedu ebe I no?*“ Slovy „Kde jsi?“ začínala jeho žena Kosi každý telefonát. Když jí sám volal, nikdy se jí na to, kde je, neptal, ale stejně mu to hlásila: Zrovna jedu do salonu. Jsem na Třetím Pevninském mostě. Jako by se, když zrovna nejsou spolu, potřebovala ujistit o své fyzické existenci. Měla vysoký, dívčí hlas. V půl osmé začínal u náčelníka večírek a už minula šestá.

Vysvětlil jí, že uvázl v zácpě. „Ale hýbe se to, právě jsme zabočili na Mbadiweho bulvár. Už jedu.“

Na dálnici z Lekki déšť zeslábl a auta se rozjela. Brzy už Gabriel troubil před vysokými černými vraty Obinzeho domova. Mohammed, šlachovitý vrátný ve špinavě bílém kaftanu, bránu svižně otevřel a pozvedl ruku na pozdrav. Zjevila se světlehnědá budova se sloupovým a Obinze se na ni zadíval. V domě zařízeném nábytkem dovezeným z Itálie bydlela kromě něj jeho žena, dvouletá dcera Buchi, chůva Christiana, manželčina

sestra Chioma, která tu momentálně trávila nucené volno, protože probíhala další stávka univerzitních kantorů, a nová služebná Marie z Beninské republiky — Obinzeho manželka totiž dospěla k závěru, že nigerijské služebné nestojí za nic. V místnostech panoval příjemný chládek, větráky klimatizace se tiše pohupovaly a v kuchyni to vonělo kari a tymiánem. Dole hrála CNN, nahoře běžely animované seriály a to vše prostupovala nerušená atmosféra blahobytu. Obinze vylezl z auta. Kráčel toporně, těžce zvedal nohy. V uplynulých měsících na něj ze všeho, co získal — z rodiny, domů, aut, bankovních účtů —, začal doléhat pocit přesycenosti a čas od času dostal nutkání celou tu bublinu propíchnout špendlíkem, aby splaskla, aby se osvobodil. Už si nebyl jistý — vlastně tu jistotu nikdy neměl —, jestli se mu jeho život líbí doopravdy, nebo jen proto, že se mu líbit má.

Ještě než stihl dojít ke dveřím, otevřela mu Kosi. „Zlato!“ Už se kompletně nalíčila, pleť jí zářila a Obinze si jako častokrát pomyslel, jak je nádherná — dokonalé mandlové oči, rysy až neskutečně souměrné. Šaty z mačkaného hedvábí měla v pase pevně stažené, čímž její postava dostávala výrazný tvar přesýpacích hodin. Obinze ji objal a pečlivě se vyhnul růžové rtěnce s tmavěji růžovou konturou.

„Večerní slunce! *Asa! Ugo!*“ zahlaholil. „Až na ten večírek přijedeš, náčelník ani nebude muset rozsvěcet.“

Zasmála se. Stejně, s nezastíranou souhlasnou radostí z vlastní krásy, se smála, když se jí ptali: „Vaše matka je běloška? Vy jste míšenka?“ Měla totiž velmi světlou pleť. To její uspokojení, když ji omylem považovali za smíšenou rasu, jej vždy vyvádělo z míry.

Mírně nejistým krokem batolete k němu běžela Buchi. „Tati, tati!“ Měla na sobě květinové pyžamo a sladce voněla dětským krémem; zrovna ji vykoupali. „Buch-buch! Tátova Buchi!“ Vyhoupl si ji k sobě, vlepil jí pusku, přivinul se jí ke krku, a protože ji to pokaždé rozesmálo, tradičně s ní mávl, jako by ji chtěl hodit na podlahu.

„Dáš si koupel, nebo se jenom převlíkneš?“ zeptala se Kosi. Šla za ním nahoru, kde už mu na postel rozložila modrý kaftan. Sám by si raději vzal košili nebo jednodušší kaftan než tenhle s příliš ozdobnými výšivkami, který mu Kosi za přemrštěnou sumu koupila u jednoho z těch nových, snobských módních návrhářů na „Ostrově“, v ostrovní části Lagosu. Ale chtěl jí vyjít vstříc.

„Jenom se převlíknu,“ odpověděl.

„Jak bylo v práci?“ zeptala se jako vždy tím svým neurčitým, příjemným způsobem. Řekl jí, že přemýšlí o tom novém činžáku v Parkview, který zrovna dostavěl — doufá, že si ho pronajme Shell, protože ropné společnosti patří vždy k nejlepším nájemcům, nikdy si nestěžují na prudké zvyšování cen a není pro ně problém platit v amerických dolarech, takže se nikdo nemusí zabývat rozkolísanou nairou.

„Neboj.“ Dotkla se ho na rameni. „Bůh tu Shell přivede. Zvládne to, zlato.“

Ve skutečnosti už si ropná společnost budovu pronajala, ale Obinze ženě někdy takové nesmysly vykládal, protože zčásti doufal, že se ho na něco zeptá nebo něco zpochybní, ale věděl, že to neudělá, protože se chtěla jen ujistit, že se jejich životní podmínky nezmění, a jak toho Obinze docílí, to nechávala zcela na něm.

Věděl, že se na náčelníkově večírku bude jako obyčejně nudit, ale protože chodil na všechny jeho večírky, šel i na tenhle. Po každé když zaparkoval před náčelníkovým rozsáhlým komplexem, vzpomněl si, jak sem přijel se sestřenkou Nneomou poprvé. Vrátil se tehdy čerstvě z Anglie, v Lagosu pobýval teprve týden, ale Nneoma už reptala, že se u ní nemůže jen tak apaticky povalovat a číst si.

„Žádný takový! *O gini?* Myslíš, že jseš s tímhle problémem první? Musíš vstát a činit se. Činí se každéj. O to v Lagosu jde,“ kárala ho. Měla schopné ruce s mozolnatými dlaněmi a řadu obchodních aktivit — do Dubaje létala nakupovat zlato, do

Číny dámské oblečení a nedávno se stala distributorkou pro producenta mražených kuřat. „Řekla bych ti, ať mi jdeš pomoci s obchodama, ale ne, jseš moc měkkej, mluvíš moc anglicky. Potřebuju někoho, kdo má *gra-gra*,“ vysvětlila.

Obinze byl pořád otřesený z toho, co se mu stalo v Anglii, stále ještě nedokázal shodit nánosy sebelítosti, a Nneomina pohrdlivá otázka — „Myslíš, že jseš s tímhle problémem první?“ — ho rozhodila. Tahle sestřenice, která vyrostla na vesnici a na svět pohlížela neúprosnýma, necitlivýma očima, vůbec nic nechápala. Jenže postupně mu docházelo, že má Nneoma pravdu — nebyl první a nebude ani poslední. Začal odpovídat na pracovní nabídky v novinách, jenže na pohovor si ho pořád nikdo nezval a jeho kamarádi ze školy, kteří teď pracovali v bankách a u mobilních operátorů, se mu už pomalu vyhybali — báli se, že jim do ruky strčí další životopis.

Jednoho dne Nneoma prohlásila: „Znám jednoho velkého boháče, ‚náčelníka‘. Hrozně mě uháněl, ale... odmítla jsem ho. Se ženskýma má vážnej problém a může někoho nakazit AIDS. Ale znáš tyhle chlapy, jestli někoho nedokážou pustit z hlavy, tak ženskou, která jim řekne ‚ne‘. Takže mi čas od času zavolá a já se s ním někdy jdu pozdravit. Dokonce mi i dal kapitál, abych mohla znovu rozjet byznys, když mě loni všechny ty děti Satana okradly o peníze. Pořád ještě věří, že mu jednoho dne přece jen budu po vůli. Cha, *o di egwu*, k čemu? Vezmu tě k němu. Když je v dobrý náladě, umí se chovat velkomyslně. V týhle zemi zná každýho. Třeba nám dá doporučení pro nějakýho ředitele.“

Dovnitř je pustil majordomus. Náčelník, rozverný a energický chlapík drobnější postavy, seděl na pozlacené židli, která vypadala jako trůn, a obklopen hosty popíjel koňak. Teď vyskočil: „Nneomo! Jste to vy? Tak vy jste si na mě dneska vzpomněla!“ Nejprve Nneomu objal, načež poodstoupil, aby si bezostyšně prohlédl její boky, vykreslené ve vypasované sukni, a prodloužené vlasy, které jí splývaly na ramena. „Chcete, abych dostal infarkt, co?“

„Jak bych vám já mohla způsobit infarkt? Co si bez vás počnu?“ zalaškovala Nneoma.

„Však vy víte jak,“ odvětil náčelník a tři muži kolem něj, jeho hosté, chápatě propukli v hurónský řehot.

„Náčelníku, tohle je můj bratranec Obinze. Jeho matka, otčova sestra, je ta profesorka,“ vysvětlovala Nneoma. „Od začátku do konce mi platila školné. Nevím, kde bych bez ní dneska byla.“

„Výborně, výborně!“ ocenil náčelník a zadíval se na Obinzeho, jako by měl na té štědrosti nějakou zásluhu.

„Dobrý večer,“ pozdravil Obinze. Překvapilo ho, že je náčelník tak trochu hejsek, který zjevně úzkostlivě dbá na to, aby dobře vypadal — lesklé, pěstěné nehty, u nohou vyzuté černé sameťové pantofle a kolem krku diamantový kříž. Obinze očekával nějakého urostlejšího chlapíka drsnějšího zevnějšku.

„Posadte se. Co vám můžu nabídnout?“

Jak Obinze později zjistil, důležití muži a ženy nemluvili s lidmi, ale na lidi. I ten večer náčelník mluvil a mluvil, kázal o politice a jeho hosté vykřikovali: „Přesně tak! Máte pravdu, náčelníku! Díky!“ Měli na sobě stejnokroj lagoské zlaté mládeže — kožené pantofle, džíny a těsné košile s rozhalenkou, všechno s logem nějaké známé značky —, ale v jejich chování se skrývala zlá dychtivost strádajících.

Když hosté odešli, obrátil se náčelník na Nneomu. „Znáte tu písničku ‚Kdo ví, co bude zítra‘?“ Načež se s dětinským elánem pustil do zpěvu: *Kdo ví, co bude zítra! Zít-ra! Kdo ví, co bude zítra!* Další vydatný stříkanec koňaku do skleničky. „Právě na tomhle principu tahle země stojí. Na tomhle zásadním principu. Kdo ví, co bude zítra. Pamatujete se na ty velkobankéře během Abachovy vlády? Mysleli si, že jim patří půlka země, a ani se nenadáli a posadili je do vězení. Koukněte na toho nuzáka, co předtím nezvládal platit nájem, potom od Babangidy dostal ropný vrt a teď má soukromý tryskáč!“ Náčelník vítězoslavným tónem prezentoval obyčejné postřehy jako velkolepé objevy a Nneoma poslouchala, usmívala se a přitakávala. Se zaujetím to až

přeháněla, jako by laskání náčelníkova ega širším úsměvem a pohotovějším smíchem zaručovalo, že jim pomůže. Obinze se bavil tím, jak zjevně to vypadalo, jak otevřeně Nneoma koketuje. Náčelník je však jen podaroval bednou červeného vína a Obinzemu neurčitě řekl: „Stavte se příští týden.“

Obinze náčelníka navštívil nejen příští týden, ale i ten další. Nneoma mu poradila, ať se kolem něj prostě motá tak dlouho, dokud pro něj náčelník něco neudělá. Majordomus vždy podával čerstvou pepřovou polévku — sytě aromatické kousky ryby ve vývaru —, po níž Obinzemu teklo z nosu a pročištila se mu hlava. Také mu jaksi odblokovala budoucnost a naplnila ho nadějí, takže spokojeně seděl a naslouchal náčelníkovi a jeho hostům. Tohle průhledné choulení skoro bohatých v přítomnosti bohatých a bohatých v přítomnosti velmi bohatých Obinzeho fascinovalo. Zdálo se, že mít peníze znamená nechat se jimi sžírat. Obinze pocítoval odpor i touhu zároveň — litoval je, ale také si představoval, že je jedním z nich. Jednoho dne náčelník vypil víc koňaku než obvykle a chaoticky blábolil, jak jsou druzí schopni bodnout člověka do zad, jak malým chlapcům roste ocas a jak si nevděční troubové najednou začínají myslet, že mají za ušima. Obinze nevěděl jistě, jak se to přesně semlelo, ale někdo zkrátka náčelníka vyvedl z klidu, a otevřela se příležitost. Jakmile se ocitli sami, oslovil ho: „Náčelníku, jestli vám můžu nějak pomoci, tak prosím řekněte. Na mě se můžete spolehnout.“ Ta slova ho samého překvapila. Na chvíli popřel sám sebe. To ta slastně omamná pepřová polévka. Tohle znamenalo „činit se“. Byl v Lagosu, a musel se činit.

Náčelník na něj dlouze, lišácky pohlédl. „Lidí jako vy potřebujeme v téhle zemi víc. Lidí z dobrých rodin, s dobrým vychováním. Jste džentlmen, vidím vám to na očích. A vaše matka je profesorka. To není jen tak.“

Obinze se pousmál, aby v reakci na tuhle zvláštní pochvalu naznačil pokoru.

„Jste hladový a upřímný, to je v téhle zemi velká vzácnost. Je to tak?“ zeptal se náčelník.

„Ano,“ přisvědčil Obinze, i když si nebyl jistý, jestli souhlasí s tím, jak jej náčelník popsal, nebo s tím, že jsou to tak vzácné vlastnosti. Na tom ovšem nezáleželo, protože náčelník jistě zněl.

„Hladoví jsou v téhle zemi všichni, dokonce i ti bohatí, nikdo ale není upřímný.“

Obinze přikývl a náčelník se na něj znovu dlouze zahleděl, načež se zase tiše obrátil ke svému koňaku. Při příští návštěvě už to byl zase ten starý, upovídaný náčelník.

„Přátelil jsem se s Babangidou. Přátelil jsem se s Abachou. Teď když je pryč armáda, přátelím se s Osabanjem,“ vykládal. „A víte proč? Snad proto, že jsem pitomec?“

„Ovšemže ne, náčelníku,“ ujišťoval ho Obinze.

„Prohlásili, že Národní organizace na podporu farem je zkorumpovaná a že ji zprivatizují. Víte o tom? Ne. Jak o tom vím já? Protože mám přátele. Než byste se to dozvěděl, už bych byl připravený a vytěžil z arbitráže. Takhle vypadá náš volný trh!“ zasmál se náčelník. „Tuhle organizaci založili v šedesátých letech a vlastní nemovitosti všude možně. Ty domy jsou celé shnilé a střechy žerou termity. Přesto je ale prodávají. Koupím sedm baráků po pěti milionech. Víte, za kolik je vedou v účetnictví? Za milion. A víte, jakou mají reálnou cenu? Padesát milionů.“ Náčelník se odmlčel a zahleděl se na jeden ze svých mobilních telefonů, který se rozezvonil — před sebou měl na stole vyskládané čtyři —, ale pak ho nechal vyzvánět a zabořil se do sedačky. „Potřebuju někoho, kdo tenhle obchod povede.“

„Ano, pane, to zvládnou,“ přikývl Obinze.

Když se později o jeho úspěchu dozvěděla Nneoma, jala se mu rozjařeně udílet rady. Seděla na posteli a čas od času se plácla po hlavě — svédila ji kůže na temeni a lépe se pod přičeskem poškrábat nemohla.

„Tohle je tvoje příležitost! Zede, oči na stopkách! Má to sice moc honosnej název, 'evaluační poradenství', ale těžký to není. Prostě odhadneš nemovitost pod cenou, ale aby to vypadalo,

jako že dodržuješ náležitý postup. Pak ji koupíš, polovinu prodáš, abys získal zpátky kupní cenu, a rázem jseš v branži! Zaregistruješ si vlastní firmu a pak už si jenom staviš barák v Lekki a nakupuješ fára, naše rodný město požádáš, aby ti přihrálo nějaký ten titul, a kamarády, aby ti napsali blahopřejnej vzkaz do novin. Než se naděješ, bude ti každá banka, do který vejdeš, chtít okamžitě nacpat půjčku, protože si bude myslet, že už ty peníze nepotřebuješ! A až si tu firmu zaregistruješ, musíš si obstarat nějakýho bělocha. Sehnat jednoho z těch svejch bělošskejch přátel v Anglii. Všem rozhlásíš, že je to tvůj generální ředitel. Uvidíš, jak ti *oyinbo* generální ředitel otevře dveře. Dokonce i náčelník má pár bělochů, který si vodí s sebou, když potřebuje udělat dojem. Povídám ti, takhle to v Nigérii funguje.“

Takhle to skutečně fungovalo — a dosud funguje, jak Obinze z vlastní zkušenosti věděl. Tehdy ho ohromilo, jak je tahle metoda snadná. Když poprvé přišel do banky s písemnou nabídkou, připadal si jako ve snu — pronášel slova „padesát“ a „padesát pět“ a vynechával přitom „milionů“, protože to se rozumělo samo sebou. Také ho zaráželo, jak snadná je najednou řada dalších věcí, jak mu i pouhé zdání bohatství uhlašuje cestu. Stačilo, aby přijel k bráně ve svém BMW, a vrátí už mu salutovali a bez ptaní mu otevírali. Dokonce i na americkém velvyslanectví se chovali jinak. Před lety, když čerstvě dostudoval a opájel se americkými ambicemi, mu odmítli vydat vízum, s novými bankovními výpisy ho však dostal snadno. Při první cestě se ho hovorný, vřelý imigrační úředník na letišti v Atlantě zeptal: „Tak kolik u sebe máte v hotovosti?“ Když Obinze odpověděl, že moc ne, vypadal muž překvapeně. „Věčně tu zažívám, jak Nigerijci proclívají tisíce a tisíce dolarů.“

Tohle z něj teď bylo, ten typ Nigerijce, u nějž se čeká, že bude na letišti proclívat velké sumy. Vyvolalo to v něm zvláštní, dezorientující pocit, protože překotný vývoj svého života nestíhal mentálně obsáhnout, a cítil, že mezi jeho skutečným já a tím, kým být má, se rozpíná propast.

Stále ještě nepochopil, proč se mu náčelník rozhodl pomoci, využít jeho služeb a pomíjet, ba dokonce podpořit to, jak Obinze z jeho kroku úžasně vytěžil. Poklonkujících ná-vštěvníků — příbuzných a přátel, kteří přiváděli další příbuzné a přátele — s kapsami plnými žádostí a proseb se přece do náčelníkova domu linula celá procesí. Někdy mu vrtalo hlavou, jestli ho náčelník jako hladového a upřímného chlapce, z nějž udělal velké zvíře, jednoho dne o něco nepožádá. V melodramatičtějších chvílích si představoval, jak mu náčelník ukládá, aby zosnoval atentát.

Dorazili na náčelníkův večírek a Kosi se hned vydala po místnosti. Objímala muže a ženy, které sotva znala, starší s přehnanou úctou oslovovala „madam“ a „pane“, vychutnávala si pozornost, kterou přitahovala její tvář, ale zároveň potlačovala svou osobnost, aby někomu taková krása nepřipadala trochu moc nebezpečná. Jedné ženě pochválila vlasy, jiné šaty, nějakému muži zase kravatu. Hojně používala větu „Děkujeme Bohu“. Když se jí jedna žena vyčítavým tónem zeptala: „Jaký používáte pleťový krém? Jak může někdo mít tak dokonalou pokožku?“, Kosi se přívětivě zasmála a slíbila, že jí svou metodu péče o pleť popíše v esemesce.

Obinzeho vždy udivovalo, jak moc jí záleží na tom, aby na všechny působila příjemně a sympaticky a nezapříčinila žádné třecí plochy. O nedělích zvala jeho příbuzné na drčený jam a polévku *onugbu*, načež dohlížela, aby se každý jaksepatří přejedl. *Strýčku, musíte jíst! V kuchyni je ještě maso! Přinesu vám ještě guinness!* Když ji poprvé, těsně před svatbou, vzal do matčina domu v Nsuke, vyskočila, aby jí pomohla servírovat, a jakmile se matka po jídle chystala sklidit ze stolu, Kosi dotčeně vstala a zaprotestovala: „Ale maminko, já tady budu sedět a vy budete uklízet?“ Každou větu adresovanou některému z jeho strýců zakončovala slovem „pane“. Dcerkám jeho bratranců a sestřenic zaplétala do vlasů pentle. Její skromnost v sobě měla cosi neskromného: bila do očí.

Právě dělala pozdravné pukrle před paní Akin-Coleovou. Tahle věhlasně stará dáma z věhlasně starého rodu měla neustále povytažené obočí a namyšlený výraz člověka zvyklého přijímat pocty. Obinze si často představoval, jak vykrkává bublinky z šampaňského.

„Jak se daří vaší dceři? Už chodí do školy?“ zeptala se paní Akin-Coleová. „Musíte ji poslat do francouzské. Jsou výborné, velmi přísné. Jistě, vyučuje se tam ve francouzštině, ale naučit se další civilizovaný jazyk, když už se angličtinu učí doma, jí může jen prospět.“

„Dobře, madam. Já se na tu francouzskou školu podívám,“ slíbila Kosi.

„Francouzská škola není špatná, ale já mám radši Sidcot Hall. Učí se tam kompletně podle britských osnov,“ pravila jiná žena, jejíž jméno Obinze zapomněl. Věděl, že vydělala spoustu peněz za vlády generála Abachy. Proslýchalo se, že se živí jako kuplířka a dohazuje mladé dívky armádním důstojníkům a ti jí na oplátku zajišťují přemrštěné dodavatelské smlouvy. Stal se z ní jistý typ lagoské ženy středního věku, kterou vyždímal sled zklamání a pohltila hořkost. Přiléhavé flitrové šaty jí teď obtahovaly vzdouvající se dolní partii břicha a spršku pupínků na čele měla zamaskovanou silnou vrstvou podkladového krému.

„Ano, Sidcot Hall,“ přizvukovala Kosi. „Jeden z mých horkých favoritů, protože vím, že tam vyučují podle britských osnov.“

Obinze by obvykle vůbec nic neřekl, jen by se díval a poslouchal, ale dnes se z jakéhosi důvodu ozval: „Nechodili jsme snad všichni na základní školu, kde učili podle nigerijských osnov?“

Ženy na něj upřely rozpačité pohledy, jež naznačovaly, že to snad nemůže myslet vážně. A svým způsobem opravdu nemyslel. I on chtěl samozřejmě pro svou dcerku to nejlepší. Někdy, například zrovna teď, si v tomhle svém novém kruhu lidí, přesvědčených, že ucelený vývoj jejich dětem poskytnou jen nejmodernější školy a nejmodernější osnovy, připadal jako

vetřelec. Sám si tak jistý nebyl. Až příliš času promrhal lítostí nad tím, co mohlo být, a pochybami o tom, co být má.

Jako mladší obdivoval jedince, kteří dětství prožili v hojnosti a honosili se cizím přízvukem, postupem času u nich však vycítil jakousi nevyřčenou touhu, vnímal, jak posmutněle pátrají po čemsi, co nikdy nenajdou. O vzdělané dítě zabředlé v nízké sebedůvěře nestál. Buchi do francouzské školy nepůjde, v tom měl jasno.

„Jestli se rozhodnete znevýhodnit svou dceru tím, že ji pošlete do jedné z těch škol, kde učí Nigerijci bez pořádné kvalifikace, budete si za to moct sám,“ ucedila paní Akin-Coleová. Mluvila s nezařaditelným cizím — britským, americkým a ještě jiným — přízvukem bohaté Nigerijky, která si nepřejde, aby svět zapomněl, jak je světácká a že má zlatou kartu British Airways napěchovanou leteckými mílemi.

„Syn jedné moje přítelkyně chodí do školy na pevnině a představe si, že v celé škole mají jen pět počítačů! Pět!“ nechala se slyšet druhá žena. Obinze si vzpomněl, jak se jmenuje. Adamma.

„Věci se změnily,“ poznamenala paní Akin-Coleová.

„Souhlasím,“ odvětila Kosi. „Ale taky chápu Obinzeho.“

Přikláněla se k oběma stranám zároveň, aby se zavděčila každému. Vždy jí byl přednější smír než pravda, vždy se ochotně přizpůsobila. Když ji teď Obinze sledoval, jak hovoří s paní Akin-Coleovou a na víčcích se jí třpytí zlatý stín, zahlodaly v něm kvůli takovým úvahám výčítky. Kosi byla veleoddaná žena, myslela to jen dobře. Chytil ji za ruku.

„Půjdeme do Sidcot Hall a do francouzské školy a podíváme se i do pár nigerijských, třeba do Crown Day,“ uzavřela Kosi a prosebně se na něj podívala.

„Ano,“ přisvědčil a stiskl jí ruku. Kosi pochopí, že je to na omluvu, a později se jí omluví pořádně. Měl zůstat zticha a nikak její rozhovor nečeřit. Často mu říkávala, že jí kamarádky závidějí, jak se k ní Obinze chová. Takovéhle věci dělávají cizinci — o víkendu manžel ženě připraví snídani, každý večer zůstává doma. A v té hrdosti v jejích očích spatřoval sebe sama

v blyštivějším, lepším vydání. Chystal se něco říci paní Akin-Coleové, něco bezvýznamného a smířlivého, když najednou za sebou zaslechl zvýšený hlas: „Jenže i v tomhle okamžiku ropa proudí nelegálním potrubím do Cotonou a tam ji prodávají v láhvích! Ano! Ano!“

Hrnul se k nim náčelník.

„Má krásná princezno!“ zašveholil na Kosi, objal ji a pevně si ji přivinul. Obinzemu blesklo hlavou, jestli se od náčelníka někdy nedočkala nějakého návrhu. Nepřekvapilo by ho to. Kdysi zažil, že náčelníka přišel navštívit jakýsi muž s přítelkyní. Když odešla na toaletu, slyšel Obinze, jak náčelník muži říká: „Ta holka se mi líbí. Dej mi ji a dostaneš ode mě pěkný pozemek v Ikeje.“

„Vypadáte moc dobře, náčelníku,“ lichotila mu Kosi. „Vy vůbec nestárnete!“

„To víte, má drahá, dělám, co můžu.“ Náčelník si v legraci zatahal za saténové klopý černého saka. Opravdu vypadal dobře, ztepile a vzpřímeně, na rozdíl od mnoha svých vrstevníků, kteří vypadali jako těhotní.

„Synku!“ obrátil se k Obinzemu.

„Dobrý večer, náčelníku.“ Obinze mu obouruč potřásl pravicí a mírně se uklonil. Viděl, jak se náčelníkovi uklánějí i ostatní muži na večírku. Shlukovali se kolem něj a tlačili se, aby se mohli zasmát nejhlasitěji ze všech, až náčelník řekne něco vtipného.

Hostů na večírku přibýlo. Obinze zvedl zrak a spatřil Ferdinanda, náčelníkova podsaditého známého, který v posledních volbách kandidoval na guvernéra, prohrál a jako všichni poražení politici zpochybnil výsledky u soudu. Ferdinand měl neochvějný, morálně lhostejný výraz ve tváři. Když se mu člověk pozorně zadíval na ruce, mohl mu pod nehty objevit zaschlou krev nepřátel. Ferdinand pohlédl Obinzemu do očí a ten odvrátil zrak. Báł se, že se s ním Ferdinand přijde bavit o pochybné machinaci s pozemky, o které se zmínil, když se potkali minule, a tak zamumlal, že si musí odskočit, a vytratil se.

U stolu s občerstvením spatřil mladého muže, jak si smutně a zklamaně prohlíží studené plátky masa a těstoviny. Obinzeho vábila jeho rozpačitá ztracenost. Z mladíkova oblečení, z toho, jak stál, vyzařovalo, nakolik sem nepatří. I kdyby chtěl, nedokázal by to skrýt.

„Na druhé straně je stůl s nigerijským jídlem,“ poradil mu Obinze. Mládenec na něj pohlédl a vděčně se zasmál. Jmenoval se Yemi a byl to novinář. Nic překvapivého — fotografie z náčelníkových večírků otiskovala s velkým humbukem mnohá víkendová vydání.

Yemi vystudoval na univerzitě angličtinu a Obinze se ho zeptal, co má rád za knihy. Těšil se, že si konečně popovídá o něčem zajímavém, ale záhy seznal, že pokud kniha nepřekypuje mnohoslabičnými slovy a neobsahuje nesrozumitelné pasáže, Yemi ji nepovažuje za literaturu.

„Potíž je v tom, že ten román je moc prostý, vždyť ten chlap ani nepoužívá žádná vzletná slova,“ prohlásil Yemi.

Obinzeho zamrzelo, že je Yemi tak nedovzdělaný, a ani o tom neví. Zatoužil stát se učitelem. Představoval si, jak stojí před třídou plnou Yemiů a přednáší. Učitelský život by mu vyhovoval, stejně jako vyhovoval jeho matce. Jiné věci, které by býval mohl — nebo stále ještě mohl — v životě dělat, si představoval často: učitele na univerzitě, šéfredaktora v novinách, trenéra profesionálních stolních tenistů.

„Nevím, v jakém oboru působíte vy, pane, ale lepší práci nikdy nepohrdnu. Právě si dodělávám magistra,“ pravil Yemi způsobem pravého Lagosana, který se nepřestává činit a má oči otevřené, aby mu neuniklo nic slibnějšího a lepšího. Obinze mu dal vizitku a vrátil se najít Kosi.

„Už jsem si říkala, kde jsi,“ divila se.

„Promiň, někoho jsem potkal,“ vysvětlil Obinze. Sáhl si do kapsy a dotkl se svého blackberry. Kosi se ptala, jestli nechce ještě něco k jídlu. Nechtěl. Chtěl jet domů. Přepadla ho prudká touha odebrat se do pracovny a odpovédět na Ifemelin e-mail, napsat něco, co si už bezděky v duchu sesumíroval. Pokud

uvažovala, že se vrátí do Nigérie, znamenalo to, že s tím americkým černochem už není. Ale třeba ho vezme s sebou — přece jen to byla žena, která by hravě dokázala muže přimět, aby přesadil svůj život jinam, žena, která nečekala ani nežádala jistotu, a právě proto s ní určitá jistota byla představitelná. Kdykoliv ho na vysoké držela za ruku, tiskla mu ji, až se jim oběma potily dlaně. Doprovázela to škádlivým: „Kdybysme se náhodou drželi za ruce naposledy, tak ať je to pořádně. Klidně nás teď totiž může zabít motorka nebo auto nebo třeba na ulici potkám skutečného chlapa svých snů a opustím tě nebo ty potkáš skutečnou ženskou svých snů a opustíš mě.“ Možná ten americký černoch přijede s ní a bude na ní viset. Přesto z jejího e-mailu cítil, že je spíš sama. Vytáhl blackberry, aby si spočítal, v kolik hodin amerického času jej posílala. Brzy odpovědne. Její věty měly chvatný ráz — blesklo mu hlavou, co v tu dobu asi dělala. A také co všechno jí Ranyinudo o něm řekl.

Tu prosincovou sobotu, kdy ji potkal v nákupním centru, nesl na jedné ruce Buchi a ve druhé jí držel pytlík se sušenkami; čekal u vchodu na Gabriela, až přistaví auto. „Zede!“ zavolala Ranyinudo. Na střední škole to byla temperamentní divoška chlapeckého ražení, hodně vysoká, hubená a přímočará, nevyzbrojená dívčí tajemností. Všichni kluci ji měli rádi, ale žádný za ní neběhal. Láskyplně ji titulovali „Dej mi pokoj“, protože kdykoliv se jí někdo zeptal na její neobvyklé jméno, často odpovídala: „Jo, je igboský a znamená ‚dejte nám pokoj‘, takže mi dej pokoj!“ Obinzeho překvapilo, jak teď Ranyinudo s ježatými vlasy a plnými, vlnitými tvary v přiléhavých džínách vypadá elegantně a jinak.

„Zede, Zede! To už je doba! Už se o nás ani nezajímáš. To je tvoje dcera? No panečku! Tuhle jsem se viděla s jedním kamarádem, Delem. Znáš Deleho z Hale Bank? Říkal, že vlastníš tu budovu poblíž kanceláří Ace na Banánovém ostrově? Gratuluju. Vážně se ti daří. A Dele tvrdí, že jsi hrozně skromný.“

Její přehnaná pozornost, úcta, která jí jemně sálala z porů, mu nebyla příjemná. Už ho nepovažovala za toho Zeda ze střed-

ní, podle zvěstí o jeho bohatství soudila, že se změnil víc, než bylo vůbec možné. Že je skromný, mu lidé říkali často, jenže neměli na mysli opravdovou skromnost, šlo jen o to, že svou příslušnost k bohaté vrstvě nedával okázale najevo, že nevyužíval možností, které to s sebou přinášelo — chovat se neurvale, bezohledně, nezdravit, ale nechat se zdravit druhými —, a protože tolik jiných to naopak činilo, lidé si jeho chování vykládali jako skromnost. Také se nechlubil svým majetkem ani o něm nemluvil, pročež lidé soudili, že ve skutečnosti vlastní mnohem víc. Jak je skromný, mu často říkal dokonce i nejlepší přítel Okwudiba a Obinzeho to trochu dopalovalo — přál si, aby Okwudiba pochopil, že když jeho vnímá jako skromného, vlastně tím normalizuje hulvátství. Skromnost navíc Obinze vždy považoval za cosi falešného, co se vymyslelo na útěchu druhým — lidé člověka za skromnost chválili tehdy, když jim svým chováním ještě nejítřil jejich pocit nuznosti. Sám si cenil upřímnosti. Vždy toužil být opravdu upřímný, a vždy se obával, že není.

V autě cestou domů z náčelníkova večírku Kosi poznamenala: „Zlato, určitě musíš mít hlad. Ty sis dal jenom ten zázvonek?“ „A suyu.“

„Musíš jíst. Ještě že jsem Marii požádala, ať uvaří.“ S uchechtutím dodala: „To já jsem radši měla mít rozum a už ty šneky nechat! Snědla jsem jich snad deset. Dobrota, pěkně pikantní.“

Obinze se zasmál, sice trochu znuděně, ale spokojeně, že je spokojená Kosi.

Marie byla drobná dívka a působila plachým dojmem. Obinze ale nevěděl jistě, jestli za to nemůže jen její kostrbatá angličtina. Pracovala u nich teprve měsíc. Poslední služebná, kterou přivedla Gabrielova příbuzná, byla podsaditá a přijela se sportovní kabelou v ruce. Když Kosi zavazadlo prohlížela — praktikovala to běžně u všech služebných, neboť chtěla vědět, co jí přinášejí do domu —, Obinze u toho nebyl, ale pak se vyšel podívat, protože ji uslyšel. Křičela tím netrpělivým, pronikavým tónem,

který nasazovala před služebnictvem, když potřebovala vzbudit autoritu, potlačit něčí projev neúcty. Dívčina taška ležela otevřená na podlaze a vylézala z ní změť oblečení. Kosi stála vedle ní a v konečcích prstů držela balíček kondomů.

„Na co je tohle? Hm? Přišla jste se mi sem prodávat?“

Dívka nejprve mlčky hleděla do země, potom pohlédla Kosi do tváře a tiše utrousila: „Madam, u které jsem dělala poslední, měla manžela, který mě vždycky nutil.“

Kosi vypoulila oči. Vykročila vpřed, jako by se na dívku chtěla vrhnout, ale pak se zarazila.

„Vemte si tu tašku a okamžitě běžte. Okamžitě!“ ucedila.

Dívka trochu překvapeně přešlápla, načež kabelu zvedla a zamířila ke dveřím. Když odešla, Kosi prohlásila: „Věřil bys tomu, zlato? Takový nesmysl! Tak ona si sem přitáhne kondomy a opovází se mě takhle vodit za nos! No věřil bys tomu?“

„Její předchozí zaměstnavatel ji znásilňoval, tak se rozhodla tentokrát chránit,“ namítl Obinze.

Kosi na něj zůstala zírat. „Ty jsi lituješ. Ty tyhle služby neznáš. Jak ji můžeš litovat?“

Měl chuť odvětit: *Jak ji můžeš nelitovat?* Ale když jí spatřil ty nejasné obavy v očích, raději nic neříkal. Umlčela ho její nejistota, tak obrovská a tak obyčejná. Dělala si starosti kvůli služebné, kterou by v životě nenapadlo ho svést. Tohle s ženou vdanou za bohatého mladého muže dokázal udělat Lagos. Obinze věděl, jak snadno taková manželka může podlehnout paranoii — kvůli služebným, kvůli sekretářkám, kvůli lagoským zlatokopkám, těm sofistikovaně čarovným bestiím, které bez mrknutí požíraly manžely, jeden za druhým jim hladce klouzal do chřtánu ověšeného šperky. A přece by si přál, aby se Kosi tak nebála, aby se tolik nepřizpůsobovala.

Před několika lety jí vyprávěl, jak k němu do kanceláře přišla atraktivní mladá bankovní makléřka se skrývaným výrazem zoufalství v očích, aby mu nabídla možnost otevřít si účet. Na sobě měla vypasovanou halenku, která měla rozepnutý o jeden knoflíček navíc. „Zlato, neměl bys dovolit, aby ti sekretářka

nějaké takové makléřky z banky vůbec pouštěla do kanceláře:“ vyděsila se Kosi, jako by už místo Obinzeho viděla jen rozostřené postavy, klasické typy: bohatý muž, makléřka, které určili cílovou částku — něco za něco se přímo nabízelo. Kosi od něj nevěru čekala, a snažila se tak minimalizovat mu příležitosti. „Kosi, pokud nebudu chtít, nemůže se nic stát. A já nikdy chtít nebudu,“ řekl jí na ujištěnou i káravě.

Za ta léta, co byli svoji, si vypěstovala vášnivou averzi vůči nezadaným ženám a vášnivou lásku k Bohu. Než se vzali, chodila na mši jednou týdně do anglikánského kostela v marině, což brala jako rutinní povinnost, kterou si každou neděli odškrtnete, poněvadž ji tak vychovali. Po svatbě však přešla k Domu Davidovu, protože jak se Obinzemu svěřila, šlo o církev, která skutečně věří v bibli. Později ho vyvedlo z míry, když zjistil, že Dům Davidův má speciální modlitební shromáždění „za udržení manžela“. Podobné rozpaky v něm vyvolalo, když se Kosi jednou zeptal, proč už k nim prakticky nechodí Elohor, její nejlepší přítelkyně z univerzity. Kosi totiž odpověděla: „Je pořád nezadaná,“ jako by to byl zcela zřejmý důvod.

Na dveře pracovny mu zaklepala Marie a na podnose přinesla rýži a smažené plajejny. Jedl pomalu. Do přehrávače zasunul CD od Fely Kutiho a dal se do sepisování e-mailu — na počítači, protože klávesnice na blackberry by ho omezovala jak při psaní, tak při přemýšlení. Ifemelu do Felovy hudby zasvětil na univerzitě. Do té doby ho brala jen jako toho pošahaného huliče, který na koncertech vystupuje ve spodním prádle, ale postupně si jeho afrobeatový projev zamilovala. V Nuske spolu lehávali na matraci a poslouchali ho; vždycky když nastoupil refrén „run run run“, vyskočila a prudce, nemravně se zavlnila v bocích. Obinzemu blesklo hlavou, jestli si to Ifemelu ještě pamatuje. Jestli si pamatuje, jak mu bratranec ze zahraničí poslal kazety se svými kompilacemi a on jí — na trhu, ve známém obchodě s elektronikou, kde od rána do večera vyřvávala muzika, až člověku po odchodu zvonilo v uších — nechal udělat kopie.

Chtěl, aby měla stejnou hudbu jako on. Biggie, Warren G, Dr. Dre ani Snoop Dogg ji nikdy pořádně nezajímali, ale u Fely to bylo jinak. Na Felovi se shodli.

Psal a přepisoval; o manželce se nezmínil, první osobě plurálu se vyhýbal. Snažil se najít rovnováhu mezi vážným a vtipným tónem. Nepřál si ztratit její sympatie. Chtěl mít jistotu, že tentokrát odpoví. Klikl na „Odeslat“ a o několik minut později zkontroloval, jestli neodepsala. Byl vyčerpaný. Nešlo o únavu tělesnou — pravidelně chodil do posilovny a cítil se nejlépe za dlouhé roky —, ale o vysilující malátnost, která mu nejasně otupovala smysly. Vstal, vyšel na verandu a ucítil, jak se o něj z náhlého přívalu horka, z rachotu sousedova generátoru a ze zápachu naftových spalín pokouší závrať. Kolem žárovky se horečně třepotal okřídlený hmyz. Obinze se zahleděl na dusnou temnotu v dáli a dostal pocit, jako by se mohl vznášet, jen se tomu poddat.

2. ČÁST

KAPITOLA 3

Mariama dopletla, nalakovala zákaznici účes leskem, a když žena odešla, oznámila: „Jdu k Číňanům.“

Aisha a Halima, jako když den co den opakují totéž, ze sebe vysypaly, co si přejí: extra pikantní kuřecí generála Cua, kuřecí křídla, kuře na pomerančích.

„Nedáte si něco?“ zeptala se Mariama Ifemelu.

„Ne, díky,“ odpověděla Ifemelu.

„Ty vlasy ještě trvá. Něco jíst musíte,“ ozvala se Aisha.

„To je dobrý, mám müsli tyčinku,“ vysvětlila Ifemelu. V uzavíracím sáčku si přinesla také mrkvičky, zatím ale ukusovala jen ze své rozteklé čokolády.

„Co že máte?“ nechápala Aisha.

Ifemelu jí stoprocentně celozrnnou biotýčinku s pravým ovocem ukázala.

Halima odtrhla zrak od televize a posměšně se uchechtla: „To není jídlo!“

„Paní v Ameriku patnáct let, Halimo,“ zdůraznila Aisha, jako by počet let v Americe vysvětloval, že Ifemelu jí müsli tyčinku.

„Patnáct? Dlouho,“ uznala Halima.

Aisha počkala, až Mariama odejde, a vytáhla z kapsy mobil. „Jenom rychle zavolám,“ utrousila a vyšla ven. Vrátila se rozzářená. Telefonát jí ve tváři podtrhl usměvavou, souměrnou pohlednost, které si Ifemelu předtím nevšimla.

„Emeka dneska dlouho v práci. Než vlasy hotový, přijde jenom Chijioke,“ vyhlídla, jako by to s Ifemelu naplánovaly společně.

„Podívejte, nemusíte je sem zvat. Vždyť ani nebudu vědět, co jim říct.“

„Řeknete, že Igbo může se brát i Neigboška.“

„Aisho, já ho nemůžu přemlouvat, aby si vás vzal. Když bude chtít, vezme si vás.“

„Oni mě vzít chtějí. Ale já není Igboška!“ Aisha se zatřpytily oči — musela být trochu duševně labilní.

„To vám tvrdili?“ zajímalo Ifemelu.

„Emekova matka říká: Emeko, vezmeš Američanku, zabiju se,“ prohlásila Aisha.

„A jéje.“

„Já ale Afričanka.“

„Tak když si vezme vás, třeba se nezabije.“

Aisha se na ni bez výrazu zadívala. „A co matka od váš mužskej? Ta chce, že si vás vezme?“

Ifemelu nejdřív napadl Blaine, ale pak jí došlo, že Aisha pochopitelně myslí jejího fiktivního přítele.

„Ano. Neustále se nás ptá, kdy už se vezmeme.“ Gracie, s jakou to vyslovila, ji samu překvapila. Jako by přesvědčila i sebe, že nežije jen ze vzpomínek třináct let potažených plísni. Ale klidně to bývala mohla být pravda. Obinzeho matka ji koneckonců měla ráda.

Aisha s dobrosrdečnou závistí vzdychla.

Do salonu vstoupil muž se suchou, šedivější kůží a bílou kstící. Držel umělohmotný podnos s bylinnými elixíry na prodej.

„Ne, ne, ne.“ Aisha zvedla ruku, jako by ho dlaní chtěla odehnat. Muž vycouval. Ifemelu tohohle hladově vypadajícího staříka v exotické, pestrobarevné košili přišlo líto a mihlo se jí hlavou, kolik asi tak svým prodáváním může vydělat. Měla si něco koupit.

„Vy s Chijioke mluvit igbosky. Chijioke vám poslouchat,“ mínla Aisha. „Umíte igbosky?“

„Samozřejmě že umím,“ potvrdila nesměle Ifemelu; přemýšlela, jestli Aisha nechce znovu naznačit, že ji Amerika změnila. „Jemně, prosím vás!“ dodala, protože jí Aisha část vlasů pročísla hřebenem s drobnými zoubky.

„Máte tuhé vlasy,“ namítla Aisha.

„Nemám,“ ohradila se Ifemelu neústupně. „Děláte to špatným hřebenem.“ A vytáhla hřeben Aishe z ruky a položila ho na stůl.

Ifemelu vyrostla ve stínu matčiných vlasů, nefalšovaně černých a tak hustých, že v salonu pokaždé nasály dva kelímky relaxéru, tak plných, že potřebovaly dlouhé hodiny pod sušicí helmou, a když jí je konečně uvolnili z růžových umělohmotných natáček, rozvinuly se a jako šampaňské na slavnostní přípitek se jí rozlily po zádech. Ifemelin otec jim říkal „gloriola“. „Ty vlasy máte pravé?“ ptali se jí cizí lidé, načež zvedli ruku a se zbožnou úctou se jich dotkli. Jiné zajímalo: „Vy jste z Jamajky?“ Jako by tak bohatou hřívu, která neřídla ani u spánků, mohla vysvětlit jen cizokrajná krev. Za dětských let se na sebe Ifemelu často dívala do zrcadla, tahala si za vlasy a rozplétala si jednotlivé lokny — strašlivě toužila mít je jako matka, ale zůstávaly štětinaté a rostly jen pomalu. Pletačky o nich tvrdily, že řežou jako nůž.

Jednoho dne, ten rok Ifemelu oslavila desáté narozeniny, se matka vrátila domů z práce a vypadala jinak. Na sobě měla stejné hnědé šaty sepnuté páskem jako jindy, tvář se jí však rděla radostí, v očích zastřený pohled. „Kde jsou ty velké nůžky?“ zajímala se, a když je Ifemelu přinesla, pozvedla si je k hlavě a vlasy si po hrstech ošmikala. Ifemelu na ni jen vyjeveně zírala. Vlasy ležely na podlaze jako seschlá tráva. „Přines mi velký pytel,“ nakázala jí matka. Ifemelu ji jako v transu poslechl; dělo se něco, co nechápala. Sledovala, jak matka obchází byt a sbírá všechny katolické předměty, krucifixy pověšené na stěnách, růžence uložené v šuplicích, misály postavené na poličkách. Všechno hodila do polyetylenového pytle, který rychlým krokem a s nepřítomně neochvějným pohledem odnesla na dvůr.